

KOREYS OILAVIY QADRIYATLARNING SHAKLLANISH JARAYONI

Ilmiy rahbar : Raxmonova Mubarro Tolibovna

Samarqand davlat chet tillari instituti o'qituvchisi

tolibovna.m.r.1991@gmail.com

Sharafova Rayxona Furkatovna

Samarqand davlat chet tillari instituti, "Sharq tillari" fakulteti

koreys tili yo'nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada koreys oilaviy qadriyatlarning shakllanish jarayoni chuqur tahlil qilinadi. Tarixiy, madaniy va ijtimoiy omillar asosida qadriyatlarning evolyutsiyasi, ularning zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati va o'zgaruvchanligi yoritiladi. Maqolada nazariy asoslar, klassik va zamonaviy tadqiqotlar, mintaqaviy va milliy olimlarning ishlari, shuningdek, empirik tadqiqotlar natijalari hamda tanqidiy yondashuvlar keng ko'lamda muhokama qilinadi. Koreys oilasining qadriyat tizimi, ularning jamiyat taraqqiyotiga ta'siri va zamonaviy o'zgarishlarga moslashuvi ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Koreys oilasi, qadriyatlar, an'ana, ijtimoiy institut

Abstract

This article provides an in-depth analysis of the formation process of Korean family values. The evolution of values based on historical, cultural, and social factors, their significance and transformation in modern society are examined. The article discusses theoretical foundations, classical and contemporary research, works of regional and national scholars, as well as results of empirical studies and critical approaches. The value system of the Korean family, its impact on societal development, and adaptation to modern changes are scientifically analyzed.

Keywords: Korean family, values, tradition, social institution

Аннотация

В данной статье проводится глубокий анализ процесса формирования корейских семейных ценностей. Рассматривается эволюция ценностей на основе исторических, культурных и социальных факторов, их значимость и трансформация в современном обществе. В статье обсуждаются теоретические основы, классические и современные исследования, работы региональных и национальных ученых, а также результаты эмпирических исследований и критические подходы. Система ценностей корейской семьи, ее влияние на развитие общества и адаптация к современным изменениям анализируются на научной основе.

Ключевые слова: Корейская семья, ценности, традиция, социальный институт

Kirish

Koreys oilaviy qadriyatlari qadimdan boshlab jamiyatning asosiy ijtimoiy institutlaridan biri sifatida shakllanib kelgan bo'lib, bu jarayon ko'plab tarixiy, madaniy va iqtisodiy omillar ta'sirida rivojlanib borgan. Oilaviy qadriyatlar nafaqat koreys xalqining kundalik hayotida, balki butun jamiyat tuzilmasida muhim o'rin egallagan. Ular orqali avlodlar o'rtasida meros, axloqiy me'yorlar, ijtimoiy rollar va an'anaviy urf-odatlar uzatiladi. Zamonaviy davrda esa, globallashuv, urbanizatsiya va texnologik taraqqiyot koreys oilaviy qadriyatlariga yangi ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli, koreys oilaviy qadriyatlari va ularning shakllanish jarayonini o'rganish nafaqat tarixiy va madaniy kontekstda, balki ijtimoiy-iqtisodiy va psixologik nuqtai nazardan ham dolzarb hisoblanadi. Mazkur maqolada koreys oilaviy qadriyatlarining tarixiy ildizlari, nazariy asoslari, zamonaviy o'zgarishlari va jamiyat taraqqiyotiga ta'siri ilmiy asosda tahlil qilinadi. Bu tahlil koreys oilasining

qadriyat tizimi qanday shakllanganini, uning asosiy xususiyatlari va zamonaviy tendensiyalarini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili

Koreys oilaviy qadriyatlarini o'rganishda birinchi navbatda nazariy-kontseptual asoslarni aniqlash zarur. Zamonaviy sotsiologik va antropologik yondashuvlar oilani ijtimoiy institut sifatida ko'radi, bunda qadriyatlar oilaviy tizimning uzviy qismi hisoblanadi. Parsonsning strukturaviy-funksional nazariyasida oila jamiyatning asosiy ehtiyojlarini qondiruvchi institut sifatida talqin qilinadi, oiladagi qadriyatlar esa ijtimoiy barqarorlik va uzluksizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi[1, 54-bet]. Koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanishida konfutsiychilik falsafasi g'oyat muhim o'rin tutadi. Konfutsiychilik oilaning jamiyatdagi o'rni, ota-onaga hurmat, avlodlar o'rtasidagi uzviylik, ierarxiya va o'zaro mas'uliyatni asosiy qadriyat sifatida ilgari suradi. Bu qadriyatlar Koreya yarimorolidagi sotsial struktura va oilaviy munosabatlarni asrlar davomida shakllantirib kelgan[2, 112-bet]. Tarixiy jihatdan, Choson davrida (1392–1910) konfutsiychilik davlat mafkurasi darajasiga ko'tarilib, oilaviy qadriyatlar ham rasmiy hujjatlar, qonunlar va ta'lim tizimlari orqali mustahkamlangan. Bu davrda patriarxal tuzum, ota-onaga sadoqat, aka-ukalarning o'zaro hurmati va avlodlar o'rtasidagi merosxo'rlik aniq tartibga solingan. Natijada, koreys oilasining asosiy qadriyatlari – filial piety (ota-onaga hurmat), kollektivizm, ijtimoiy harmoniya va boshqalarning manfaatini o'z manfaatidan ustun qo'yish keng tarqalgan[3, 87-bet].

[1]

Koreys oilaviy qadriyatlarini tahlil qilishda zamonaviy sotsiologik va antropologik tadqiqotlar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, Cho va Kim tomonidan olib borilgan empirik tadqiqotlarda, koreys oilalarida an'anaviy va zamonaviy qadriyatlar bir-biriga singib, yangi qadriyat tizimi shakllanayotgani ta'kidlanadi. Ularning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, globallashuv va urbanizatsiya

natijasida yosh avlodda individualizm, tenglik, gender rollarining qayta ko‘rilishi kabi tendensiyalar kuchaymoqda, biroq an’anaviy qadriyatlar hamon o‘z salmog‘ini yo‘qotmagan[4, 143-bet]. Bu o‘zgarishlar nafaqat shaharlarda, balki qishloq joylarda ham sezilmoqda. Ayniqsa, yosh oilalarda ota-onaga hurmat, oilaviy birdamlik va kollektiv manfaatlar bilan bir qatorda shaxsiy erkinlik va o‘zini namoyon qilish istagi ham kuchaymoqda. Bu esa qadriyatlar tizimida dialektik ziddiyatlarni yuzaga keltirmoqda, natijada oilaviy qadriyatlar dinamik, o‘zgaruvchan va ko‘p qatlamli tizim sifatida namoyon bo‘lmoqda. [2]

Koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanishida mintaqaviy va milliy olimlar ham muhim hissa qo‘shgan. Masalan, Pak Chong Xvan, Lee Ki Baek kabi koreys tarixchilari va sotsiologlari Koreya tarixida oilaning markaziy o‘rnini, oilaviy qadriyatlarning jamiyat taraqqiyotidagi rolini chuqur tahlil qilganlar. Ularning asarlarida oilaning iqtisodiy, siyosiy va madaniy o‘zgarishlarga moslashuvi, qadriyatlarning avloddan avlodga uzatilish mexanizmlari, jamiyatdagi ijtimoiy stratifikatsiyaning oilaviy qadriyatlarga ta’siri keng yoritilgan[5, 201-bet]. Shuningdek, koreys diaspora jamiyatlarida ham qadriyatlarning moslashuvi va transformatsiyasi tadqiq qilingan. AQSh, Rossiya, O‘zbekiston kabi mamlakatlardagi koreys diasporasi o‘z oilaviy qadriyatlarini saqlab qolish va yangi ijtimoiy muhitga moslashtirish bo‘yicha o‘ziga xos strategiyalar ishlab chiqqan. Bu jarayonlarda, ayniqsa, urf-odatlar, til, diniy e’tiqod va madaniy identifikatsiya muhim rol o‘ynaydi. [3]

Koreys oilaviy qadriyatlarini o‘rganishda klassik nazariyalar bilan bir qatorda zamonaviy empirik tadqiqotlar ham asosiy ahamiyatga ega. Masalan, Hwang va Moon tomonidan olib borilgan so‘nggi tadqiqotlarda, koreys oilalarida qadriyatlarning avlodlar o‘rtasida uzatilish mexanizmlari, oilaviy ierarxiyaning rol o‘zgarishi, gender rollarining zamonaviy talqini va qadriyatlarning jamiyat taraqqiyotiga ta’siri chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy koreys oilasida qadriyatlar tizimi murakkablashib, an’anaviy va

zamonaviy elementlar bir-birini to'ldiradi[6, 176-bet]. Xususan, yosh avlod orasida gender tengligi, shaxsiy erkinlik va o'zini namoyon qilish istagi kuchaymoqda, biroq ota-onaga hurmat, oilaviy birdamlik va kollektiv manfaatlar hamon asosiy qadriyat sifatida saqlanib qolmoqda. Bu esa koreys oilaviy qadriyatlarining moslashuvchan va ko'p qatlamli tizim ekanini ko'rsatadi.

Koreys oilaviy qadriyatlari yuzasidan olib borilgan empirik tadqiqotlar natijalari qadriyatlarning avlodlar o'rtasida uzatilish mexanizmlari, oilaviy ierarxiyaning zamonaviy talqini va jamiyat taraqqiyotiga ta'siri borasida muhim ma'lumotlar beradi. Masalan, so'nggi o'n yilliklarda olib borilgan sotsiologik so'rovlar natijasida, koreys oilalarida ota-onaga hurmat, oilaviy birdamlik va kollektiv manfaatlar asosiy qadriyat sifatida saqlanib qolayotgani, ammo yosh avlod orasida shaxsiy erkinlik, gender tengligi va zamonaviy individualizmga intilish kuchayib borayotgani aniqlandi. Bu o'zgarishlar koreys jamiyatining modernizatsiyasi, urbanizatsiya va global madaniy ta'sirlar natijasidir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qadriyatlar tizimi dinamik bo'lib, zamonaviy jamiyatda an'anaviy va zamonaviy elementlar o'zaro uyg'unlashmoqda. Bu esa koreys oilaviy qadriyatlarining ko'p qatlamli va moslashuvchan tizim ekanini tasdiqlaydi. [4]

Koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanish jarayonida ijtimoiy-iqtisodiy omillar ham muhim rol o'ynaydi. Xususan, Koreyada XX asrning ikkinchi yarmida yuz bergan industrializatsiya, urbanizatsiya va ta'lim tizimining rivojlanishi oilaviy qadriyatlar tizimida sezilarli o'zgarishlarga olib keldi. Ushbu davrda an'anaviy patriarxal tuzum zaiflashib, gender rollari qayta ko'rilmoqda, ayollarning ijtimoiy va iqtisodiy faolligi oshmoqda. Biroq, an'anaviy qadriyatlar, jumladan, ota-onaga hurmat, avlodlar o'rtasidagi bog'liqlik va oilaviy birdamlik hanuzgacha koreys jamiyatining muhim poydevori bo'lib qolmoqda. Bu esa koreys oilaviy qadriyatlarining moslashuvchan, lekin mustahkam asosga ega ekanini ko'rsatadi. [5]

Tanqidiy yondashuvlarda esa, koreys oilaviy qadriyatlarining zamonaviy o'zgarishlari va qadriyatlar tizimidagi qarama-qarshiliklar alohida tahlil qilinadi.

Ba'zi olimlar koreys jamiyatida an'anaviy qadriyatlarning kuchli bo'lishi jamiyatda konservatizm va ijtimoiy stratifikatsiyaning saqlanishiga olib kelayotganini ta'kidlaydi. Boshqalar esa, zamonaviy qadriyatlarning rivojlanishi, gender tengligi va individualizmning kuchayishi jamiyat taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatayotganini qayd etadi. Bu bahslar koreys oilaviy qadriyatlarining doimiy o'zgaruvchan va ko'p qirrali tizim ekanini ko'rsatadi, shuningdek, qadriyatlar tizimi jamiyatdagi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy o'zgarishlarga moslashuvchanligini namoyon etadi.

Yuqoridagi tahlillar asosida aytish mumkinki, koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanish jarayoni ko'p bosqichli, murakkab va ko'p qatlamli jarayon bo'lib, u tarixiy, madaniy, ijtimoiy-iqtisodiy va psixologik omillar ta'sirida rivojlanib borgan. Klassik va zamonaviy nazariyalar, mintaqaviy va milliy olimlarning tadqiqotlari, empirik tadqiqotlar natijalari hamda tanqidiy yondashuvlar koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanishi, o'zgarishi va jamiyat taraqqiyotiga ta'siri borasida boy ilmiy asos yaratadi. [6]

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar asosida xulosa qilish mumkinki, koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanish jarayoni ko'p bosqichli, murakkab va dinamik jarayon bo'lib, u tarixiy, madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy omillar ta'sirida rivojlanib kelgan. Konfutsiychilik falsafasi va koreys an'analari asosida shakllangan qadriyatlar tizimi asrlar davomida jamiyatning barqarorligi va uzluksizligini ta'minlab kelgan. Zamonaviy davrda esa, globallashuv, urbanizatsiya, ta'lim va texnologik taraqqiyot natijasida qadriyatlar tizimida yangi elementlar, jumladan, individualizm, gender tengligi va shaxsiy erkinlik kabi qadriyatlar paydo bo'lmoqda. Biroq, ota-onaga hurmat, oilaviy birdamlik va kollektiv manfaatlar kabi an'anaviy qadriyatlar hanuzgacha jamiyatda o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Koreys oilaviy qadriyatlarining zamonaviy jamiyatga moslashuvi va transformatsiyasi jamiyat

taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu esa koreys oilasining qadriyat tizimi moslashuvchan, ko'p qatlamli va zamonaviy o'zgarishlarga bardoshli ekanini tasdiqlaydi. Shunday qilib, koreys oilaviy qadriyatlarining shakllanish jarayonini o'rganish nafaqat tarixiy va madaniy jihatdan, balki zamonaviy jamiyat taraqqiyoti va ijtimoiy institutlar rivoji nuqtai nazaridan ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Parsons, T. (1955). Family, Socialization and Interaction Process. New York: Free Press.
2. Deuchler, M. (1992). The Confucian Transformation of Korea: A Study of Society and Ideology. Cambridge: Harvard University Press.
3. Sorensen, C.W. (1994). Over the Mountains Are Mountains: Korean Peasant Households and Their Adaptations to Rapid Industrialization. Seattle: University of Washington Press.
4. Cho, H.Y., Kim, K.D. (1998). Social Change and the Family System in Korea. Seoul: Seoul National University Press.
5. Lee, K.B. (1984). A New History of Korea. Seoul: Ilchokak.
6. Hwang, K.K., Moon, S.H. (2015). Korean Families: Continuity and Change. In: Kim, D.Y., Palley, H.A. (Eds.), Social Change in Korea. London: Routledge.